

WOJEWODA OPOLSKI

Opole, 12 grudnia 2023 r.

ZPS.I.431.54.2023.MP

**Pani
Małgorzata Preś
Kierownik Gminnego
Ośrodka Pomocy Społecznej
w Rudnikach
ul. Wojska Polskiego 12
46-325 Rudniki**

Wystąpienie pokontrolne

- I. **Podstawowe informacje formalno-prawne dotyczące kontroli**
 1. **Nazwa i adres jednostki kontrolowanej:**

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudnikach
ul. Wojska Polskiego 12, 46-325 Rudniki.
 2. **Podstawa prawna podjęcia kontroli:**
 - art. 28. ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2023 r. poz.190),
 - art. 31 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2023 r. poz. 1300)¹,
 - art. 6 ust. 4 pkt 4 z uwzględnieniem art. 3 i 4 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz.U. z 2020 r. poz. 224).
 3. **Zakres kontroli:**
 - a) **przedmiot kontroli:** realizacja zadań wynikających z ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
 - b) **okres objęty kontrolą:** od 1 lipca 2022 r. do dnia kontroli, tj. 13 września 2023 r.
 4. **Rodzaj kontroli:** kompleksowa.
 5. **Tryb kontroli:** zwykły.

¹ Nazywanej dalej „ustawą”.

6. Termin kontroli: 13, 14 i 18 września 2023 r.

7. Skład zespołu kontrolnego:

- **Mariola Puda** – Inspektor Wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu - kierownik zespołu kontrolnego;
- **Jakub Krajewski** – Inspektor Wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu.

II. Ocena skontrolowanej działalności, ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta.

W wyniku kontroli **pozytywnie z uchybieniami** ocenia się działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudnikach w kontrolowanym zakresie.

Ustalenia kontroli.

Według informacji przekazanych przez Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudnikach (zwany dalej Ośrodkiem), w okresie objętym kontrolą, tj. od 1 lipca 2022 r. do 13 września 2023 r. w sprawach dotyczących świadczeń z funduszu alimentacyjnego wydano w okresie świadczeniowym 2022/2023:

- **17** decyzji przyznających świadczenie;
- **1** decyzję odmowną;
- **1** decyzję o uznaniu dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych;
- **1** decyzję o nienależnie pobranych świadczeniach.

Na dzień kontroli Ośrodek odnotował wpływ 2 wniosków o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego na okres świadczeniowy 2023/2024, jednak nie wydano jeszcze decyzji w tych sprawach.

W toku kontroli badano następujące zagadnienia:

- prawidłowość upoważniania pracowników jednostki kontrolowanej do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w zakresie przyznawania świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w stosunku do dłużników alimentacyjnych;
- zasadność przyznawania i odmowy przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów pod względem zgodności z obowiązującym prawem;

- sposób i tryb postępowania w zakresie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego;
- terminowość ustalania prawa oraz wypłacania należnych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wnioskodawcom;
- sposób i tryb postępowania w zakresie działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych na podstawie tytułu wykonawczego w przypadku bezskuteczności egzekucji;
- stan zadłużenia dłużników alimentacyjnych, w stosunku, do których jednostka kontrolowana jest organem właściwym wierzyciela, wysokość odzyskanych środków oraz przekazywanie informacji o zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego do wszystkich istniejących biur informacji gospodarczej znajdujących się w wykazie;
- realizacja obowiązku przekazania 60% odzyskanych od dłużnika alimentacyjnego środków do Budżetu Państwa oraz sposób wykorzystania 40% odzyskanych od dłużnika alimentacyjnego środków.

Zastrzeżenia kontrolerów dotyczyły:

- powoływania w podstawach prawnych decyzji przepisów, które nie miały zastosowania w sprawie;
- prawidłowości upoważniania pracowników jednostki kontrolowanej do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w zakresie przyznawania świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w stosunku do dłużników alimentacyjnych;
- uzasadnienia decyzji odmawiające prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Nie wniesiono zastrzeżeń w zakresie:

- sposobu i trybu postępowania w zakresie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego;
- terminowości ustalania prawa oraz wypłacania należnych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wnioskodawcom;
- sposobu i trybu postępowania w zakresie działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych na podstawie tytułu wykonawczego w przypadku bezskuteczności egzekucji;

- przekazywanie informacji o zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego do wszystkich istniejących biur informacji gospodarczej znajdujących się w wykazie.

Ustalenia kontroli

W okresie objętym kontrolą, tj. od dnia 1 lipca 2022 r. do 13 września 2023 r. w Ośrodku wydano 17 decyzji administracyjnych przyznających prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, na 27 osób uprawnionych do świadczenia z funduszu, w tym 6 osób po 18 roku życia, lecz kontynuujących naukę, 7 z tych osób zostało przyznane świadczenie w wysokości 500 zł natomiast 20 osobom przyznano kwotę niższą niż 500 zł, w tym w 15 przypadkach kwota była niższa z uwagi na wysokość orzeczonych przez sąd alimentów, zaś w 5 przypadkach kwota była niższa niż 500 zł, gdyż zastosowanie znalazła zasada określona w art. 9 ust. 2a ustawy.

W okresie objętym kontrolą Ośrodek wydał również 1 decyzję odmawiającą prawa do świadczenia oraz 1 decyzję o nienależnie pobranych świadczeniach.

Od żadnej z wydanych w powyższym zakresie decyzji nie wniesiono odwołania do Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Opolu.

W okresie objętym kontrolą, Ośrodek nie odnotował przypadku pozostawienia wniosku bez rozpatrzenia na podstawie § 8 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz wzoru zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach w sprawach o ustalenie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego (Dz. U. z 2017 r., poz. 1467).

Na dzień kontroli w Ośrodku nie odnotowano sytuacji, w której w stosunku do osoby ubiegającej się o przyznanie świadczenia z funduszu alimentacyjnego lub osoby pobierającej to świadczenie uzyskano by informację o marnotrawieniu tych środków, co powodowałoby konieczność zmiany formy świadczenia z pieniężnej na rzeczową.

W trakcie kontroli weryfikacji poddano dokumentację wszystkich postępowań zakończonych wydaniem decyzji w przedmiocie świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Dokumentację objętą kontrolą sprawdzono pod względem zasadności przyznania prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, weryfikacji tego prawa

oraz sposobu i trybu postępowania w zakresie ustalania prawa do tych świadczeń oraz terminowości ich wypłacania.

W poddanych kontroli sprawach nie wystąpił przypadek:

- 1) by ustalona zgodnie z art. 9 ust. 2a ustawy wysokość świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługującego danej osobie uprawnionej była niższa niż 100 zł, o którym mowa w art. 9 ust. 2b ustawy;
- 2) ustalenia prawa do świadczeń osobie uprawnionej pozostawiającej pod opieką opiekuna prawnego, o którym mowa w art. 9 ust. 2 ustawy;
- 3) umorzenia przez organ właściwy dłużnika należności, o których mowa w art. 30 ust. 1 ustawy;
- 4) umorzenia przez organ właściwy wierzyciela należności, o których mowa w art. 30 ust. 2 ustawy.

1. Prawdliwość upoważniania pracowników jednostki kontrowanej do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w zakresie przyznawania świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w stosunku do dłużników alimentacyjnych.

Kierownik Ośrodka w dniu 10 lipca 2018 r. został upoważniony na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy przez Wójta Gminy Rudniki do prowadzenia postępowań w sprawach świadczeń z funduszu alimentacyjnego, a także do wydawania w tych sprawach decyzji, na podstawie art. 8b ustawy do podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych określonych w rozdziale 2 ustawy, a także na podstawie art. 4 ust. 1 do przeprowadzania wywiadów alimentacyjnych oraz odbierania oświadczeń majątkowych dłużników alimentacyjnych.

Ponadto Wójt Gminy Rudniki, na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy upoważnił do prowadzenia postępowań w sprawach świadczeń z funduszu alimentacyjnego i wydawania w tych sprawach decyzji dwóch pracowników ośrodka (upoważnienie nr Or.077.3.2023 z dnia 3 stycznia 2023 r. oraz OR.077.30.2023 z dnia 28 lipca 2023 r.). Tych samych pracowników, na podstawie art. 8b ustawy, upoważniono do podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych, prowadzenia postępowań i wydawania w tych sprawach decyzji (upoważnienie nr OR.077.31.2023 z dnia 28 lipca 2023 r. i OR.077.4.2023 z dnia 3 stycznia 2023 r.) oraz na podstawie art. 8a i 8b w zw. z 8c ustawy do przekazywania informacji do biura informacji gospodarczej

o zobowiązaniach alimentacyjnych (upoważnienie OR.077.27.2023 z dnia 5 maja 2023 r. i OR.077.7.2023 z dnia 3 stycznia 2023 r.).

Zarówno Kierownik Ośrodka, jak i pracownicy realizujący zadania wynikające z ustawy, zostali upoważnieni na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy przez Wójta Gminy Rudniki do przeprowadzania wywiadów alimentacyjnych oraz odbierania oświadczeń majątkowych dłużników alimentacyjnych (upoważnienie z dnia 28 luty 2019 r., upoważnienie z dnia 28 lutego 2019 r. i upoważnienie nr OR.077.5.2023 z dnia 3 stycznia 2023 r.). Należy wskazać, że art. 4 ust.1 ustawy nie stanowi podstawy do wydania jakichkolwiek upoważnień. Ponadto Wójt Gminy Rudniki udzielił dwóm pracownikom Ośrodka „pełnomocnictwa do występowania w imieniu organu właściwego dłużnika do Ministra Cyfryzacji z wnioskami o udostępnienie danych lub informacji z centralnej ewidencji kierowców w zakresie posiadania dokumentu prawa jazdy przez dłużników alimentacyjnych celem realizacji zadań ustawowych wynikających z ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów z związku z art. 2 pkt 9 oraz art. 5 ust. 3b pkt 2”.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż pojęcie pełnomocnictwa nie jest tożsame z pojęciem upoważnienia. Zgodnie z art. 8b i art. 12 ust. 2 ustawy organ właściwy może upoważnić w formie pisemnej swojego zastępcę, pracownika urzędu albo kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych - dyrektora centrum usług społecznych, lub kierownika innej jednostki organizacyjnej gminy, a także inną osobę na wniosek kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych - dyrektora centrum usług społecznych, lub kierownika innej jednostki organizacyjnej gminy do prowadzenia postępowania w sprawach związanych z realizacją ustawy. Znajduje to potwierdzenie również w art. 268a ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2000 ze zm.)². Natomiast pełnomocnictwo według k.p.a., stosownie do dyspozycji art. 32 i 33 § 1 i 2 może zostać udzielone **przez stronę** wyłącznie osobie fizycznej, posiadającej pełną

² Dalej nazywana „k.p.a.”.

zdolność do czynności prawnych. Przepis ten nie stanowi więc podstawy do udzielania jakichkolwiek pełnomocnictw przez organ.

Należy nadmienić, że po uchyleniu przepisu art. 4 ust. 3 ustawy nie ma konieczności wydawania przez organ właściwy upoważnienia do przeprowadzania wywiadów alimentacyjnych oraz do odbierania oświadczeń majątkowych od dłużników alimentacyjnych o którym mowa w art. 4 ust. 1, ponieważ są to czynności, do których wykonywania wystarczające jest upoważnienie wydane na podstawie art. 8b ustawy.

Wobec powyższego wnosi się zastrzeżenia w przedmiotowym zakresie.

2. Zasadność przyznawania i odmowy przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów pod względem zgodności z obowiązującym prawem.

W trakcie kontroli stwierdzono, że wydane decyzje zawierają prawidłowe oznaczenie organu właściwego. Zgodnie z art. 2 pkt 10 w związku z art. 12 ust. 1 ustawy – postępowanie w sprawie świadczeń z funduszu alimentacyjnego prowadzi organ właściwy wierzyciela, którym jest wójt, burmistrz lub prezydent miasta, właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej.

Przyznanie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego każdorazowo nastąpiło w formie decyzji administracyjnej.

We wszystkich analizowanych przypadkach, świadczenia z funduszu alimentacyjnego zostały przyznane osobom, które spełniały warunki określone w art. 1a ustawy, w związku z art. 9 ust. 1 ustawy.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego w każdym przypadku zostały przyznane w prawidłowej wysokości, tj. zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy.

W przypadku ustalania prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego organ, przyznawał takie prawo, gdy spełniony został warunek wynikający z art. 9 ust. 2 ustawy, tj. gdy dochód w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekraczał kwoty 900,00 zł.

W 5 kontrolowanych sprawach stwierdzono sytuację, gdy dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie przekroczył kwotę, o której mowa w art. 9 ust. 2 ustawy, w związku z czym zastosowano zasadę wynikającą z art. 9 ust. 2a ustawy.

W przypadku utraty dochodu przez członka rodziny w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy lub po tym roku, ustalając ich dochód, organ nie uwzględniał dochodu utraconego, co jest zgodne z art. 9 ust. 3 ustawy.

W sytuacji uzyskania dochodu przez członka rodziny w roku kalendarzowym poprzedzającym okres świadczeniowy dzielono osiągnięty w tym roku dochód przez liczbę miesięcy, w których był uzyskiwany, jeżeli dochód ten był uzyskiwany w okresie, na który ustalane lub weryfikowane jest prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, co jest zgodne z art. 9 ust. 4 ustawy.

W 1 przypadku, rozpatrując złożony wniosek organ ustalił, że egzekucja jest skuteczna i na podstawie art. 15 ust. 4 pkt 3 lit. a odmówił stronie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Przyznanie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego każdorazowo następowało w formie decyzji administracyjnej. Decyzje zawierały wszystkie części składowe wymienione w art. 107 § 1 k.p.a. W podstawach prawnych decyzji przywołano art. 104 i 107 § 4 k.p.a., art. 1 ust. 2, art. 2 pkt 2, 10 i 11, art. 9 ust. 1, 2, art. 12 ust. 1 i 2, art. 15 ust. 1, 2, 4 pkt 3 lit a i 9 ustawy oraz rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach w sprawach o ustalenie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1467).

W podstawach prawnych wszystkich decyzji przyznających prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego powoływano art. 107 § 4 k.p.a., wskazując, że można odstąpić od uzasadnienia decyzji, gdy uwzględnia ona w całości żądanie strony pomimo, iż każdorazowo sporządzano uzasadnienie decyzji. Przytaczano również art. 15 ust. 9 ustawy, który zawiera delegację dla ministra do wydania rozporządzenia w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach w sprawach o ustalenie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego, a zatem nie znajduje zastosowania w sprawie. Praktyka taka jest błędna, ponieważ podstawa prawna decyzji administracyjnej musi być powołana dokładnie, tj. ze wskazaniem mających zastosowanie w danej sprawie przepisów zarówno prawa formalnego i materialnego na których organ administracji publicznej oparł swoje rozstrzygnięcie wraz z powołaniem źródeł jego publikacji.

W poddanych kontroli postępowaniach wszystkie decyzje przyznające świadczenia z funduszu alimentacyjnego zawierały uzasadnienia spełniające wymogi określone w art. 107 § 3 k.p.a. W omawianych decyzjach uzasadnienia faktyczne zawierały wskazania faktów, które organ uznał za udowodnione oraz dowody, na których się oparł, zaś uzasadnienia prawne zawierały wyjaśnienia podstaw prawnych decyzji z przytoczeniem przepisów prawa.

Zastrzeżenia budzi jedynie uzasadnianie decyzji nr GOPS.530.7.2022.MP z dnia 27 września 2022 r. odmawiającej prawa przyznania świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Uzasadnienie przedmiotowej decyzji jest lakoniczne, właściwie ogranicza się do stwierdzenia, że „organ właściwy wierzyciela dokonał analizy zgromadzonych dokumentów, w tym zaświadczenia od komornika i na tej podstawie ustalił, że nie zostały spełnione ustawowe przesłanki do przyznania świadczenia z funduszu alimentacyjnego”. Natomiast uzasadnienie prawne tej decyzji ogranicza się do przytoczenia przepisu art. 15 ust. 4 pkt 3 lit. a ustawy, zgodnie z którym strona jest zobowiązana do dołączenia do wniosku zaświadczenia o bezskuteczności egzekucji.

Sporządzenie uzasadnienia decyzji odpowiadającego wymogom określonym w art. 107 § 3 k.p.a. stanowi realizację w postępowaniu administracyjnym zasady przekonywania, określonej w art. 11 k.p.a. Stosownie do tej zasady, organ administracji publicznej obowiązany jest do wyjaśnienia stronie zasadności przesłanek, którymi kierował się przy załatwieniu sprawy. Elementem decydującym o przekonaniu strony co do trafności podjętego rozstrzygnięcia jest właśnie uzasadnienie. Zasada przekonywania nie zostanie zrealizowana, gdy organ pominięciem niektórych aspektów sprawy lub nie odniesie się do okoliczności istotnych dla sprawy. Wyrażona w art. 11 k.p.a. zasada przekonywania jest bardzo silnie związana z zawartą w art. 8 k.p.a. zasadą ogólną pogłębiania zaufania obywateli do organów państwa. Prawidłowe uzasadnienie decyzji administracyjnej ma więc nie tylko znaczenie prawne, lecz także wychowawcze, bowiem pogłębia zaufanie uczestników postępowania do organów państwa, w tym przypadku – do organów administracji publicznej. Motywy decyzji powinny odzwierciedlać rację decyzyjną i wyjaśniać tok rozumowań prowadzących do zastosowania konkretnego przepisu prawa materialnego do rzeczywistej sytuacji faktycznej. Motywy decyzji powinny być tak ujęte, aby strona mogła zrozumieć i w miarę możliwości zaakceptować zasadność

przesłanek faktycznych i prawnych, którymi kierował się organ przy załatwianiu sprawy.

Na podstawie dokumentacji świadczeniobiorców stwierdzono, że we wszystkich skontrolowanych przypadkach osoby, którym przyznano świadczenia z funduszu alimentacyjnego spełniały warunki i kryteria dochodowe, uprawniające do otrzymania przedmiotowego świadczenia. Wysokość oraz okres przyznania świadczeń nie budzi zastrzeżeń.

Uwzględniając powyższe wnosi się zastrzeżenia w opisanym zakresie.

3. Sposób i tryb postępowania w zakresie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

W każdym przypadku postępowanie w sprawie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego zostało wszczęte przez organ na wniosek strony. Poddana kontroli dokumentacja każdorazowo zawierała wniosek zgodny z wymogami art. 15 ust. 3, zawierający:

- 1) dane dotyczące członków rodziny, w tym: imię, nazwisko, datę urodzenia, adres miejsca zamieszkania, stan cywilny, obywatelstwo, płeć, numer PESEL oraz, o ile wnioskodawca posiada - adres poczty elektronicznej i numer telefonu;
- 2) oświadczenie wnioskodawcy o przekazaniu organowi egzekucyjnemu wszelkich znanych mu informacji niezbędnych do prowadzenia postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużnikowi alimentacyjnemu;
- 3) oświadczenie wnioskodawcy o miejscu zamieszkania, wieku, zatrudnieniu i sytuacji ekonomicznej osób zobowiązanych względem osoby uprawnionej do alimentacji, oraz zaświadczenia lub oświadczenia i inne dokumenty potwierdzające spełnianie warunków do przyznania lub ustalenia wysokości świadczenia z funduszu alimentacyjnego będącego przedmiotem wniosku, zgodnie z wymogami art. 15 ust. 4 ustawy.

Ośrodek, prowadząc postępowanie w sprawach o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego samodzielnie uzyskiwał lub weryfikował od organów podatkowych lub ministra właściwego do spraw finansów publicznych, organów emerytalno-rentowych oraz z rejestrów publicznych, w tym z rejestru PESEL, o którym mowa w przepisach o ewidencji ludności odpowiednio dane wnioskodawców oraz członków ich rodzin, o których mowa w art. 15a ust. 1 ustawy.

Zastrzeżenia zespołu kontrolnego dotyczą dwóch wniosków wszczynających postępowania o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, tj. wniosku inicjującego postępowanie zakończone wydaniem decyzji nr GOPS.18.2022.MP z dnia 14 października 2022 r. oraz wniosku inicjującego postępowanie zakończone wydaniem decyzji nr GOPS.19.2022.MP z dnia 14 października 2022 r. Wskazane wnioski dotyczą jednej rodziny – w każdym z tych wniosków w dniu 16 listopada 2022 r. dopisano kolejnego członka rodziny, podczas gdy decyzje wydane na podstawie tych wniosków funkcjonowały już w obiegu prawnym. Ponadto we wniosku inicjującym postępowanie zakończone wydaniem decyzji nr GOPS.18.2022.MP z dnia 14 października 2022 r. do składu rodziny dopisano także dziecko urodzone w maju 2023 r.

Na podstawie dokumentów potwierdzających zmiany w składzie rodziny, dostarczonych przez stronę zgodnie z 19 ust. 1 ustawy, na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy wydano dwie decyzje zmieniające decyzję nr GOPS.18.2022.MP (decyzję nr GOPS.18-1.2022.2023.MP z dnia 19 stycznia 2023 r. i nr GOPS.18-2.2022.2023.MP z dnia 29 czerwca 2023 r.) oraz decyzję nr GOPS.19-1.2022.2023.MP z dnia 19 stycznia 2023 r. uchylającą decyzję nr GOPS.19.2022.MP, co jest zgodne z przepisami ustawy. Należy jednak stanowczo podkreślić, że ingerencja w treść pierwotnie złożonego wniosku nie jest dopuszczalna - poza możliwością wezwania strony do uzupełnienia wniosku na podstawie § 7 ust. 1 rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 7 lipca 2023 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach w sprawach o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego (Dz.U. 2023 poz. 1341) lub analogicznie na podstawie § 8 ust. 1 obowiązującego wówczas rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz wzoru zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach w sprawach o ustalenie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego (Dz. U. z 2017, poz. 1467). Tym samym ingerencję organu w treść pierwotnie złożonego wniosku należy uznać za działanie nieprawidłowe.

Wobec powyższego wnosi się zastrzeżenia w przedmiotowym zakresie.

4. Terminowość ustalania prawa oraz wypłacania należnych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wnioskodawcom.

W kontrolowanych sprawach prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego ustalano na okres świadczeniowy, tj. od dnia 1 października 2022 do dnia 30 września 2023 r., w związku ze złożeniem wniosków w okresie od 1 lipca 2022 r. do dnia 31 października 2022 r. Zweryfikowano również 1 wniosek złożony w marcu 2023 r. We wszystkich poddanych kontroli sprawach wypłata należnych świadczeń osobom uprawnionym dokonywana była po doręczeniu decyzji przyznających prawo do tych świadczeń.

Wobec powyższego nie wnosi się zastrzeżeń w przedmiotowym zakresie.

5. Sposób i tryb postępowania w zakresie działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych na podstawie tytułu wykonawczego w przypadku bezskuteczności egzekucji.

W trakcie kontroli poddano weryfikacji dokumentację **24** dłużników alimentacyjnych, która dotyczyła:

- **10** dłużników alimentacyjnych, dla których organem właściwym wierzyciela jest Wójt Gminy Rudniki, natomiast organem właściwym dłużnika alimentacyjnego jest organ innej gminy;
- **12** dłużników alimentacyjnych, dla których organem właściwym dłużnika jest Wójt Gminy Rudniki, natomiast organem właściwym wierzyciela jest organ innej gminy.
- **2** dłużników alimentacyjnych, dla których organem właściwym dłużnika a jednocześnie organem właściwym wierzyciela jest Wójt Gminy Rudniki.

W wyniku przeprowadzonej analizy dokumentacji dłużników alimentacyjnych ustalono, że:

- 1) zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy realizowany był obowiązek polegający na przeprowadzaniu wywiadu alimentacyjnego, w celu ustalenia sytuacji rodzinnej, dochodowej i zawodowej dłużnika alimentacyjnego, a także jego stanu zdrowia oraz przyczyn niełożenia na utrzymanie osoby uprawnionej, odbierano również od dłużników oświadczenie majątkowe;
- 2) zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy organ właściwy dłużnika przekazywał komornikowi sądowemu informacje mające wpływ na skuteczność prowadzonej

egzekucji, w szczególności dane uzyskane podczas wywiadu alimentacyjnego oraz w oświadczeniu majątkowym dłużnika;

- 3) w 1 sprawie, gdzie Wójt Gminy Rudniki był organem właściwym dłużnika wydano decyzję w przedmiocie uznania dłużnika za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych, natomiast w pozostałych skontrolowanych sprawach, w których stwierdzono przesłanki umożliwiające wszczęcie postępowania na podstawie art. 5 ust. 3 ustawy nie podejmowano przedmiotowych działań ponieważ wydane w poprzednich latach decyzje w tym przedmiocie pozostawały w mocy;
- 4) w 2 sprawach, po powzięciu wiadomości, że dłużnik jest zarejestrowany jako osoba bezrobotna, organ właściwy dłużnika skierował na podstawie art. 5 ust. 2 pkt 2 ustawy do właściwego miejscowo powiatowego urzędu pracy informację o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika alimentacyjnego;
- 5) w każdej ze spraw organ właściwy dłużnika na podstawie art. 6 ustawy informował organ właściwy wierzyciela oraz komornika sądowego o podjętych działaniach wobec dłużnika alimentacyjnego oraz o ich efektach;
- 6) zgodnie z art. 27 ust. 7 ustawy organ właściwy wierzyciela przekazywał dłużnikowi alimentacyjnemu, o ile jego adres zamieszkania był znany, oraz organowi właściwemu dłużnika informację o przyznaniu osobie uprawnionej świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz o obowiązku zwrotu wraz z odsetkami należności z tytułu świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłacanych osobie uprawnionej oraz informację o wysokości zobowiązań dłużnika alimentacyjnego wobec Skarbu Państwa z tytułu wypłaconych osobie uprawnionej świadczeń z funduszu alimentacyjnego na podstawie ustawy;
- 7) zgodnie z art. 27 ust. 7a ustawy organ właściwy wierzyciela przekazywał organowi właściwemu dłużnika informacje o zobowiązaniach wynikających z tytułu należności z świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłaconych osobie uprawnionej na podstawie ustawy;
- 8) w każdym przypadku, gdy organy ścigania zwracały się o udzielenie informacji dotyczących postępowań wobec dłużników alimentacyjnych, organ właściwy niezwłocznie przekazywał niezbędne dane.

Tryb, sposób i terminowość podejmowanych czynności w ramach działań wobec dłużników nie budzi zastrzeżeń. Poddana kontroli dokumentacja jest kompletna i zawiera wszystkie wymagane prawem dokumenty.

Wobec powyższego nie wnosi się zastrzeżeń w opisanym wyżej zakresie.

6. Stan zadłużenia dłużników alimentacyjnych, w stosunku, do których jednostka kontrolowana jest organem właściwym wierzyciela, wysokość odzyskanych środków oraz przekazywanie informacji o zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego do wszystkich istniejących biur informacji gospodarczej znajdujących się w wykazie.

Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudnikach oświadczył, że zgodnie z art. 8a ust. 1 pkt. 1 ustawy przekazuje informacje o zobowiązaniach dłużników alimentacyjnych wynikających z tytułów o których mowa art. 28 ust. 1 pkt i pkt. 2 do wszystkich istniejących biur informacji gospodarczej znajdujących się w wykazie Ministra właściwego do spraw gospodarki.

Zgodnie z oświadczeniem Kierownika Ośrodka stan zadłużenia dłużników alimentacyjnych w Gminie Rudniki z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz zaliczki alimentacyjnej na dzień 13 września 2023 r. wynosił **1.551.185,23 zł** (kwotę należności głównej).

Kwoty wyegzekwowanych od dłużników alimentacyjnych należności z tytułu zadłużenia z funduszu alimentacyjnego oraz zaliczki alimentacyjnej w poszczególnych okresach wynosiły:

Rok 2022

Łącznie - 606.674,47, w tym:

Z tytułu funduszu alimentacyjnego (łącznie 49.426,17 zł):

- 15.501,28 zł – kwota stanowiąca dochód budżetu państwa (60% wyegzekwowanych należności od dłużnika alimentacyjnego);
- 10.334,17 zł – kwota stanowiąca dochód własny gminy (40% wyegzekwowanych należności od dłużnika alimentacyjnego);
- 23.590,72 zł – wyegzekwowane odsetki stanowiące dochód budżetu państwa.

Z tytułu zaliczki alimentacyjnej (łącznie 11.241,30 zł):

- 5.620,65 zł – kwota stanowiąca dochód budżetu państwa (50% wyegzekwowanych należności od dłużnika alimentacyjnego);
- 5.620,65 zł – kwota stanowiąca dochód budżetu państwa (50% wyegzekwowanych należności od dłużnika alimentacyjnego).

Okres od 1 stycznia 2023 r. do 15 września 2023 r.

Łącznie - 42,076,45 zł, w tym:

Z tytułu funduszu alimentacyjnego (łącznie 41.719,19 zł):

- 10.659,41 zł – kwota stanowiąca dochód budżetu państwa (60% wyegzekwowanych należności od dłużnika alimentacyjnego);
- 7.106,28 zł – kwota stanowiąca dochód własny gminy (40% wyegzekwowanych należności od dłużnika alimentacyjnego);
- 23.954,30 zł – wyegzekwowane odsetki stanowiące dochód budżetu państwa.

Z tytułu zaliczki alimentacyjnej (łącznie 356,46 zł):

- 178,23 zł – kwota stanowiąca dochód budżetu państwa (50% wyegzekwowanych należności od dłużnika alimentacyjnego);
- 178,23 zł – kwota stanowiąca dochód budżetu państwa (50% wyegzekwowanych należności od dłużnika alimentacyjnego).

Wobec powyższego nie wnosi się zastrzeżeń w przedmiotowym zakresie.

7. Realizacja obowiązku przekazania 60% odzyskanych od dłużnika alimentacyjnego środków do Budżetu Państwa oraz sposób wykorzystania 40% odzyskanych od dłużnika alimentacyjnego środków.

Na podstawie analizowanej dokumentacji ustalono, że Wójt Gminy Rudniki wywiązuje się z wynikającego z art. 27 ust. 4 ustawy obowiązku, przekazywania Wojewodzie Opolskiemu – stanowiących dochód budżetu państwa – 60% kwot (wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie) należności wyegzekwowanych od dłużników alimentacyjnych z tytułu świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego osobie uprawnionej.

Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudnikach oświadczył:
„Należności przypadające od dłużnika alimentacyjnego z tytułu świadczeń wypłacanych z funduszu alimentacyjnego – 40% stanowi dochód własny gminy.

Kwota ta przekazywana jest na działalność GOPS w Rudnikach w tym: na wynagrodzenie, materiały i usługi.”

Wobec powyższego nie wnosi się zastrzeżeń w przedmiotowym zakresie.

III. Zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych nieprawidłowości:

W trakcie kontroli stwierdzono:

1. **Uchybienia** polegające na:

- 1) nieprawidłowym upoważnieniu pracowników jednostki kontrowanej do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w zakresie przyznawania świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w stosunku do dłużników alimentacyjnych;
- 2) powoływaniu w podstawach prawnych decyzji przepisów nie mających zastosowania w sprawie, co narusza art. 107 § 1 k.p.a.;
- 3) dokonywaniu zmian we wnioskach inicjujących postępowania administracyjne po wydaniu decyzji w tych sprawach.

2. **Nieprawidłowość** polegającą na uzasadnieniu decyzji nr

GOPS.530.7.2022.MP z dnia 27 września 2022 r. w sposób niewyczerpujący wymogów określonych w art. 107 § 3 k.p.a.

Uchybienia i nieprawidłowość stwierdzone w trakcie kontroli powstały

w związku z:

- 1) niedostatecznym nadzorem Kierownik Ośrodka nad realizowanymi zadaniami;
- 2) niewłaściwym stosowaniem przepisów prawa procesowego przez osoby prowadzące postępowania w zakresie ustalania prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego;
- 3) niewłaściwym stosowaniem przez organ właściwy przepisów ustawy dot. upoważniania pracowników jednostki kontrowanej do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w zakresie przyznawania świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w stosunku do dłużników alimentacyjnych.

IV. Informacja o zastrzeżeniach zgłoszonych do projektu wystąpienia pokontrolnego i wyniku ich rozpatrzenia

Jednostka kontrolowana nie wniosła zastrzeżeń do projektu wystąpienia pokontrolnego.

V. Zalecenia lub wnioski dotyczące usunięcia nieprawidłowości lub usprawnienia funkcjonowania jednostki kontrolowanej

W związku ze stwierdzonymi uchybieniami i nieprawidłowościami, na podstawie art. 46 ust. 3 pkt 1 ustawy o kontroli w administracji rządowej

zalecam:

- 1) zapewnienie prawidłowego wykonywania zadań realizowanych na podstawie ustawy poprzez zwiększenie nadzoru Kierownika GOPS w Rudnikach nad zadaniami realizowanymi przez pracowników jednostki;
- 2) wydawanie decyzji administracyjnych zgodnie z zasadami wynikającymi z k.p.a.;
- 3) ustalanie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego z zachowaniem zasad określonych w rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 7 lipca 2023 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach w sprawach o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego (Dz.U. 2023 poz. 1341).

VI. Na podstawie art. 49 oraz art. 46 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224) proszę o przekazanie pisemnej informacji o sposobie wykonania zaleceń, wykorzystaniu wniosków lub przyczynach ich niewykorzystania, o podjętych działaniach lub przyczynach ich niepodjęcia, albo o innym sposobie usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego dokumentu.

VII. Zgodnie z art. 48 ustawy o kontroli w administracji rządowej od wystąpienia pokontrolnego nie przysługują środki odwoławcze.

Z up. Wojewody Opolskiego

Mieczysław Wojtaszek

Dyrektor

Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej